

Digitale Kunstkrant

Verrassende en overweldigende zoektocht naar Maria

8 maart 2017

Meester van Elsloo, Maria met kind met duif en Maria met kind met druiventros op maansikkel, ca. 1500, Museum Catharijneconvent.

Recensie

Ze verscheen de afgelopen eeuwen aan verschillende mensen. Zo gaan althans de verhalen. Of Maria zich echt steeds liet zien, is moeilijk te zeggen, maar feit is dat ze enorm tot de verbeelding spreekt. En ook zeker is haar aanwezigheid in vele vormen in Museum Catharijneconvent.

Tekst en foto's: [Evert-Jan Pol](#)

Het Utrechtse museum pakt flink uit in de tentoonstelling *Maria*, waarmee, aldus het Catharijneconvent zelf, een lang gekoesterde wens in vervulling ging. *Maria* is de grootste expositie uit zijn geschiedenis en is langer open dan gebruikelijk: ruim zes maanden.

Heel Mariaminnend Nederland moet de kans krijgen haar te ontmoeten, is de gedachte daarachter. Mede dankzij de lange looptijd kan deze tentoonstelling weleens uitgroeien tot de succesvolste van het museum. En dat zou niet onverdiend zijn. Van alle exposities die ik ooit in Museum Catharijneconvent zag, is *Maria* veruit de mooiste.

De tentoonstelling opent indrukwekkend met een zogeheten *Marianum*, een beeldhouwwerk bestaande uit twee ruggelings tegen elkaar geplaatste Mariabeelden. De Maria's met kind 'zweven' in een eivormige rozenkrans met stralen. Het werk oogt modern, maar is toch al ruim 500 jaar oud.

Een dergelijke blikvanger als binnenkomer schept verwachtingen en *Maria* maakt die probleemloos waar. De overweldigende tentoonstelling is een aaneenschakeling van mooie, interessante en opmerkelijke kunstwerken en andere objecten.

Een expositie over Maria is prima te vullen met oude kunst, iets wat menig bezoeker misschien ook wel verwacht. De selectie is echter een stuk gevarieerder en daarmee niet

zelden verrassend. Klassieke voorstellingen van Maria, in al haar rollen, ontbreken uiteraard niet. Het eerste geschilderde voorbeeld dat we tegenkomen is een wel heel fraai dubbelportret uit omstreeks 1480. Derrick Baegert toont ons evangelist Lucas die Maria schildert. Baby Jezus zit bij haar op schoot.

Links: Derrick Baegert, Evangelist Lucas schildert Maria, 1480-1485. Rechts: Tronende Maria met kind, 17de eeuw.

Een ander opvallend portret is *Tronende Maria met kind*, van een anonieme zeventiende-eeuwse Zuid-Nederlandse kunstenaar. Maria draagt een bloedrood gewaad, dat van het schilderij afspat. De kleur was een ongebruikelijke keuze van de schilder; veel vaker zien we de moeder van Jezus in het blauw.

Bijvoorbeeld op een magnifiek schilderij van Pieter Lastman uit 1625 waarop Jezus aan het kruis hangt, terwijl Maria lijkt te bidden. Die andere Maria, Magdalena, eist overigens alle aandacht op. Lastman lichtte de wonderschone vrouw opmerkelijk sterk uit. Het stuk fascineert mede daardoor.

Schilderijen als deze zou je kunnen zien als de *'usual suspects'* in een tentoonstelling over de Heilige Maagd. Maar de presentatie in het Catharijneconvent toont perfect aan dat Maria – ook in de kunst – van alle tijden is. Zoals bewezen door een aantrekkelijke schoolplaat uit 1913, een vier jaar jonger kruiswegschilderij van Jan Toorop en een korte film van Bill Viola uit 1995.

Schoolplaat uit 1913, met een jonge Maria die de tempel betreedt.

De Amerikaanse kunstenaar liet zich voor *The Greeting* inspireren door het schilderij *Visitatie* van Jacopo Pontormo. Dat toont de ontmoeting tussen de nichten Maria en Elisabeth, beiden in verwachting, van respectievelijk Jezus en Johannes de Doper. Twee andere vrouwen kijken toe. In de film ontmoeten en omhelzen twee vrouwen elkaar, terwijl een derde vrouw toekijkt. De scène duurde oorspronkelijk 45 seconden, maar Viola vertraagde de beelden en maakte er een tien minuten lange poëtische begroeting van, die tot de laatste seconde boeit.

Alleen wie op de hoogte is van Viola's inspiratiebron herkent Maria in de jongere vrouw. De film is een van de voorbeelden van hedendaagse kunst over Maria waarin het onderwerp niet direct zichtbaar is. *Roosenkrans* van Maria (what's in a name?) Roosen is ook zo'n werk. Het is een reusachtige rozenkrans, een katholiek gebedsnoer. Een directe link met Roosens naamgenoot lijkt er niet te zijn, totdat je ziet dat de krans om de nek hangt van een Mariabeeld uit de collectie van het Catharijneconvent.

(Tekst gaat verder onder de foto's)

Maria Roosen, Roosenkrans (voor mijn moeder), 2017.

Maria op het internet.

Tilman van der Burch, Geboorte van Maria (detail), 1470.

En Elisabet Stienstra's *Virgin of Mercy* lijkt, afgezien van de titel, al helemaal niets met Maria te maken te hebben. De volledig naakte vrouw toont haar geslachtsorgaan aan de voyeuristische museumbezoeker. Het is een bijzonder gewaagd beeld, zeker in een voormalig klooster. Een foto ervan zou het op Facebook slechts hooguit een dag volhouden.

Op het internet komt Maria wel veelvuldig voor, en in de meest uiteenlopende gedaantes, blijkt uit een grote wand met afbeeldingen. SuperMaria, Maria met Pikachu, Maria met Hello Kitty en een Duckstadvariant vormen nog maar een kleine greep uit het totale aanbod.

Er is nauwelijks een aspect van Maria dat de tentoonstelling niet behandelt. Zelfs haar ouders komen aan bod. Een welkome aanvulling, want over hen weten we toch een stuk minder. In een bijzonder fraai uit hout gesneden tafereel uit 1470 – een 3D-voorstelling *avant la lettre* – speelt moeder Anna de hoofdrol. Zij heeft zojuist dochter Maria ter wereld gebracht.

Aan alles is gedacht in deze tot in de puntjes verzorgde expositie. Ook de aankleding kreeg alle aandacht. Wie Museum Catharijneconvent vaker bezoekt, kan bijvoorbeeld de afwijkende looproute niet ontgaan. De tentoonstelling gaat na zaal 2 verder in een andere vleugel, te bereiken via een loopbrug. Die de bezoeker bewandelt onder begeleiding van het *Ave Maria*.

De toevoeging van de loopbrug is een zeer geslaagde ingreep van Kossmann.dejong, het bureau dat de expositie ontwierp. De door muziek omlijste oversteek is als een bescheiden processie – waar verderop nog een hele zaal aan gewijd is. Ook elders in de tentoonstelling zorgen licht- en geluidseffecten voor een aangename rustige sfeer. Passend bij deze fijne reis door de kloostergangen, voortdurend op zoek naar en denkend aan Maria.

Maria, t/m 20 augustus in [Museum Catharijneconvent](https://www.museumcatharijneconvent.nl/), Utrecht

Waardering: @@@@

Elisabet Stienstra, *Virgin of Mercy*, 2015.

Share / Save

Tags: [Ave Maria](#) [Bill Viola](#) [Derrick Baegert](#) [Elisabet Stienstra](#) [expositie](#) [Heilige Maagd](#) [Jacopo Pontormo](#) [Jezus](#) [Johannes de Doper](#)
[Lucas](#) [Maria](#) [Maria Roosen](#) [Museum Catharijneconvent](#) [Pieter Lastman](#) [recensie](#) [tentoonstelling](#) [Utrecht](#)

Bied mee op kunstwerken

Klassieke en moderne kunst in alle prijsklassen. Hoge kwaliteit

← Den Haag trakteert op Mondriaantaart

Expositie over Taschen in Museum aan het Vrijthof →

MELD U AAN VOOR ONZE NIEUWSBRIEF

E-mail *

Abonneren!

WE ZITTEN OOK OP

MEEST GELEZEN

[Divers en fascinerend overzicht van hedendaagse kunst](#)
[Kleurrijke Bijbelverhalen in de Goudse Sint-Janskerk](#)
[Griekse nostalgie van Kim De Molenaer](#)
[Over de Digitale Kunstkrant](#)
[Jacob Riis gaf arme New Yorker een gezicht](#)
[Pieter Pourbus, een vergeten Goudse meester](#)
[Anne Geene wint Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2018](#)
[De Amerikaanse droom in Assen](#)
[De kunst van het eten](#)
[Monet schilderde Impression, Soleil Levant op 13 november 1872](#)

TAGS

[Amsterdam](#) [Bonnefantenmuseum](#) [Centraal Museum](#) [Christie's](#) [Dordrechts Museum](#) [Drents Museum](#) [expositie](#) [Foam](#)
[fotografie](#) [Frans Hals Museum](#) [Fries Museum](#) [Gemeentemuseum](#) [Den Haag](#) [Groninger Museum](#) [Hermitage Amsterdam](#) [Het](#)
[Noordbrabants Museum](#) [Jan Sluijters](#) [Jan Steen](#) [Jheronimus Bosch](#) [Johannes Vermeer](#) [Karel Appel](#) [Kröller-Müller Museum](#) [Kunsthall Rotterdam](#)
[Mauritshuis](#) [Museum Boijmans Van Beuningen](#) [Museum Catharijneconvent](#) [Museum De Fundatie](#) [Museum](#)
[De Lakenhal](#) [Museum het Rembrandthuis](#) [Nederlands Fotomuseum](#) [Picasso](#) [Piet Mondriaan](#) [recensie](#) [Rembrandt](#)